

การตรวจสอบภายในกับการเพิ่มมูลค่าให้สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)
Internal Auditing to Add Value for The Golden jubilee Museum
of Agriculture Office (Public Organization)

อรพินท์ นิมวรรณโณ¹ และ ชเนตตี พุ่มพุกษ์²
(Oraphin Nimwanno¹ and Chanattee Poompruk²)

¹สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)
¹The Golden Jubilee Museum of Agriculture Office (Public Organization), Thailand
²คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
²Faculty of Management Science
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand
Corresponding author: oraphinnim@gmail.com

Article history:

Received 23 June 2023

Revised 10 April 2024

Accepted 15 April 2024

SIMILARITY INDEX = 1.35 %

บทคัดย่อ

บทความวิชาการ เรื่อง “การตรวจสอบภายในกับการเพิ่มมูลค่าให้สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)” เป็นการสื่อสารให้ความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานว่าการตรวจสอบภายใน จะดำเนินไปด้วยความเที่ยงธรรมซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Add Value) ให้กับหน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้หน่วยงานสามารถปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งการตรวจสอบภายใน จะดำเนินงานในรูปแบบของการให้คำปรึกษาแนะนำหรือการรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรหรืออื่น ๆ ที่เห็นสมควร โดยความมุ่งมั่นที่จะให้การดำเนินงานของหน่วยงานสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ และเป็นไปตามความคาดหวังของผู้บริหารที่มีต่อหน่วยงานตรวจสอบภายในของสำนักงาน

การตรวจสอบภายใน โดยผู้ตรวจสอบภายในปฏิบัติงานตรวจสอบภายในด้วยกิจกรรมให้ความเชื่อมั่น (Assurance Service) และกิจกรรมการให้คำปรึกษา (Consulting Service) อย่างมีความเป็นอิสระ เป็นหลักประกันการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินการและประสิทธิผลของการดำเนินงานของหน่วยงาน ไม่ว่าจะด้านบริหารหรือด้านการเงินก่อนนำเสนอต่อผู้บริหาร คณะกรรมการของหน่วยงานได้รับทราบ เพื่อนำไปปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงานให้บรรลุเป้าหมาย รวมถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การบริหารและใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีให้คุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด ลดข้อผิดพลาดต่าง ๆ อีกทั้งการตรวจสอบภายในที่มีคุณภาพ เชื่อถือได้ ยังสามารถลดความเสี่ยงต่าง ๆ จากการดำเนินงานของหน่วยงานได้ในระดับหนึ่ง

คำสำคัญ: การตรวจสอบภายใน การเพิ่มมูลค่า พิพิธภัณฑ์

ABSTRACT

Academic article titled “Internal Auditing to Add Value for The Golden jubilee Museum of Agriculture Office (Public Organization)” is a communication to assure the organization that the internal audit will proceed with fairness, which creates added value to the agency and those involved. To enable the agency to improve its operations to be more efficient and effective. The internal audit will be conducted in the form of consulting, advice or written reporting or otherwise as it deems appropriate. with the determination to ensure that the operations of the agency can achieve the goals as set and in accordance with the expectations of the management towards the internal audit unit of the office.

Internal audit the internal auditors perform internal audits independently through assurance services and consulting services. It is a guarantee to assess the operational efficiency and effectiveness of the agency's operations. whether in management or finance before presenting to the management, the agency's committee was informed. To improve the operations of the agency to achieve the goals and objectives set. Management and use of various resources that are worthwhile for maximum benefit. Moreover, the quality and reliable internal audit can also reduce various risks from the operation of the unit to a certain extent.

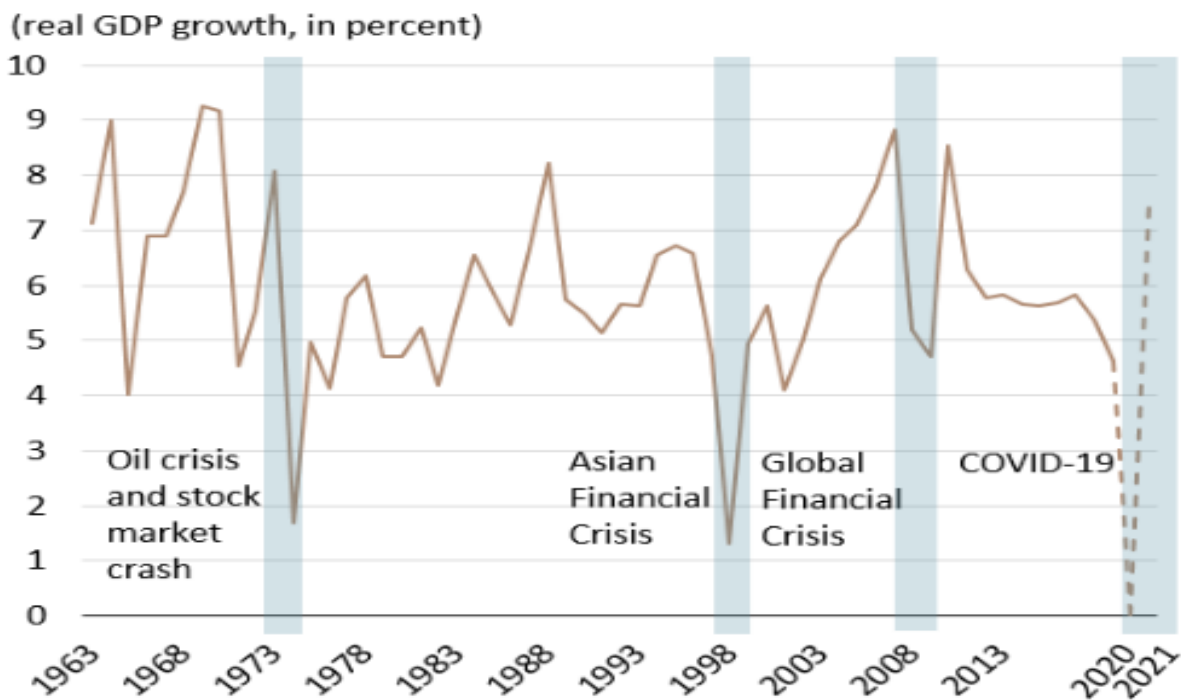
Keyword: Internal Auditing, Add Value, Museum

1. บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งก้าวข้ามผ่านจากโลกปฏิวัติอุตสาหกรรมยุคเก่าไปสู่โลกดิจิทัล ทำให้ความต้องการของตลาดแรงงานเปลี่ยนไป ทักษะต่าง ๆ ที่เป็นการทำซ้ำ ๆ (routine-work) ไม่เพียงพออีกต่อไป (วิชญา น้อยมาลา, 2564) อีกทั้งต้องอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดด จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าวิถีการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบันได้รับผลกระทบและจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในช่วงปี 2563-2565 พบว่าประเทศไทยเป็นหนึ่งในหลายประเทศที่ได้รับผลกระทบขั้นรุนแรงจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั่วโลก โดยในปี 2564 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประมาณการถึงการระบาดระลอกที่สองของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั่วโลก ซึ่งจะกระทบแรงงาน จำนวน 4,700,000 คน โดยในจำนวนนี้ 1,100,000 คน มีความเสี่ยงว่างงาน และอีก 3,600,000 คน มีความเสี่ยงที่รายได้จะลดลงอย่างมาก ซึ่งส่วนนี้อาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจการเงินของทั่วโลก โดยในระดับภูมิภาคเอเซียนั้น คาดว่า สถานการณ์นี้จะทำให้ GDP ภาพรวมของเอเซียลดต่ำลงมากกว่าที่เคยเกิดขึ้นในอดีต ดังภาพที่ 1

Historic fall

The COVID-19 crisis is expected to inflict steep declines in output across Asia.

ภาพที่ 1 แสดง GDP ภาพรวมของทวีปเอเชียที่ลดลง
ที่มา: International Monetary Fund, 2020

สำหรับในประเทศไทยมีสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) เป็นหนึ่งในองค์การมหาชน ในฐานะพิพิธภัณฑสถานชั้นนำแห่งการเรียนรู้พระเกียรติคุณและพระอัจฉริยภาพของกษัตริย์เกษตร และเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นวัตกรรมด้านการเกษตรของประเทศ ซึ่งได้รับผลกระทบจากการระบาดระลอกที่สองของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จนทำให้รายได้ลดลงกว่าร้อยละ 50 ในปี 2564 (สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน), 2565) ทำให้การตรวจสอบภายในต้องสร้างหลักประกันขององค์กรในด้านการประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสม ทั้งในด้านการเงินและการบริหารงาน เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร โดยการเสนอรายงานเกี่ยวกับกิจกรรมการเพิ่มมูลค่าขององค์กร รวมทั้งการเป็นผู้ให้คำปรึกษากับฝ่ายบริหารในการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิผล และดูแลให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า ซึ่งการตรวจสอบภายในมีส่วนผลักดันความสำเร็จ (ฝ่ายตรวจสอบภายใน สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน, 2565)

มาตรฐานการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ ให้คำนิยาม การตรวจสอบภายใน ไว้ว่า “กิจกรรมการให้ความเชื่อมั่นและการให้คำปรึกษาอย่างเที่ยงธรรมและเป็นอิสระ ซึ่งจัดให้มีขึ้นเพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐให้ดีขึ้น และจะช่วยให้หน่วยงานของรัฐบรรลุถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยการประเมินและปรับปรุงประสิทธิผลของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุมและการกำกับดูแลอย่างเป็นระบบ” และการสร้างคุณค่าเพิ่ม (Add Value) อาจดำเนินการในรูปแบบของการให้คำปรึกษาแนะนำ หรือการรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรหรืออื่น ๆ ที่เห็นสมควร เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ (กระทรวงการคลัง, 2561) จะเห็นได้ว่าการตรวจสอบภายในจึงมิใช่การตรวจเพื่อจับผิดหรือตำราวจไล่จับผู้ร้าย แต่เป็นงานบริการหมอรักษาคนไข้ เพื่อให้หายจากอาการเจ็บป่วยนั้น ๆ และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

นอกจากนี้การตรวจสอบภายในยังมีส่วนในการพัฒนางานให้ทันสมัยและตรงกับความต้องการและวัตถุประสงค์ของฝ่ายบริหาร ซึ่งฝ่ายบริหารเป็นลูกค้าที่สำคัญของงานตรวจสอบภายใน (Customer focused) เน้นการตรวจสอบที่เรียกว่า การตรวจสอบเพื่อการบริหาร (Management-Oriented Audit) การตรวจสอบแบบนี้ได้พัฒนาเป็นการตรวจสอบเพื่อเสนอข้อมูลสำคัญเพื่อการบริหาร สำหรับผู้บริหารใน การวิเคราะห์หรือสอบทานงาน หรือเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารสนใจ การตรวจสอบภายในเป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลกิจการ โดยเป้าหมายสูงสุดของการตรวจสอบภายในคือ การเพิ่มมูลค่าและปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน เพิ่มคุณภาพของสินค้าและบริการ (วารสารงานวิจัย และคณะ, 2563) รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนภายในหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี

ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การตรวจสอบภายในในสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) นำไปสู่ความสำเร็จและก่อให้เกิดการเพิ่มมูลค่าแก่องค์กรได้นั้น อาจต้องอาศัยปัจจัยแวดล้อมที่หลากหลายเข้ามามีส่วนช่วยให้เกิดมูลค่าเพิ่มและความสำเร็จแก่องค์กร ฉะนั้น ผู้ตรวจสอบภายในหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบภายใน จึงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจกรรมงานตรวจสอบภายในได้อย่างมีคุณภาพ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยสนับสนุนให้สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) มีการปรับปรุงการดำเนินงานเป็นไปตามแผนการปฏิบัติงานและบรรลุเป้าหมาย รวมถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จึงเป็นที่มาของบทความวิชาการฉบับนี้

2. บทบาทการตรวจสอบภายใน

อดีต: การตรวจสอบเพื่อการจับผิด (เชิงลบ)

ปัจจุบัน: การตรวจสอบ (Assurance) เพื่อให้ข้อเสนอแนะต่อผู้รับการตรวจสอบ และเป็นທີ່ปรึกษา (Consultant) ด้านระบบการควบคุมภายใน

อนาคต: New Ways to Add Value in Expanded Role การเพิ่มมูลค่าจากการตรวจสอบ (Assurance) และการเป็นที่ปรึกษา (Consultant) ด้านระบบการควบคุมภายในทางธุรกิจ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเงิน และด้านการบริหารความเสี่ยง

Competition: เป็นยุคเริ่มแรก เป็นแนวทางที่แสดงถึงความพยายามต่อสู้กันและการปกป้องระหว่างผู้ตรวจสอบภายในและผู้รับการตรวจสอบต่อสู้กันเพื่อชัยชนะของตนเองเป็นหลัก ไม่ได้คำนึงถึงความต้องการขององค์กร (Striving Together) เป็นการแข่งขันกันเอง มีผู้แพ้ ผู้ชนะ มีผู้เปรียบเทียบให้เห็นว่า แนวทางนี้เหมือนกับ $1+1 = 0$ (0 คือ ผลลัพธ์ที่องค์กรได้รับ)

Cooperation: เป็นแนวทางที่ผู้ตรวจสอบภายในและผู้รับการตรวจสอบ ตระหนักถึงภาระหน้าที่ซึ่งกันและกัน ให้ความร่วมมือซึ่งกัน แต่ก็ยังให้ความสำคัญต่อภาระตนเองเป็นหลัก ต่างฝ่ายต่างมีภาระหน้าที่ของตนเองไม่ปะปนกัน แต่สามารถทำงานร่วมกันได้ (Working Together) เป็นการยืมคนละจุด มีการ “ยอม” กันมากขึ้น รู้จักให้เหตุผล รับผิดชอบมากขึ้น เพื่อประโยชน์ร่วมกัน เป็นลักษณะ $1+1 = 2$

Collaboration: เป็นลักษณะของการสร้างสรรค์ร่วมกัน (Creating Together) ทำงานเป็นทีมเดียวกัน เข้าใจเป้าหมายตรงกันเนื่องจากกำหนดร่วมกัน อย่างไรก็ตาม แนวทางนี้อาจเป็นอุปสรรคต่อความเป็นอิสระของผู้ตรวจสอบภายใน แต่ผลการตรวจสอบจะเป็นที่ยอมรับและนำไปสู่การปรับปรุงงานต่างกับแนวทางที่สองตรงที่เป็นการสร้างทีมตรวจสอบที่เป็นทีมเดียวกันระหว่างผู้ตรวจสอบภายในและผู้รับการตรวจสอบ เป็นลักษณะ $1+1 = 3$ คือ องค์กรได้ประโยชน์จากการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบภายใน

ปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการใช้แนวทาง Collaboration คือ การสร้างความไว้วางใจ และขจัดความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน โดยการทำงานตรวจสอบแบบเปิดเผย บอกให้รู้โดยตรงไปตรงมา พร้อมทั้งอธิบายวัตถุประสงค์ ประโยชน์ของการตรวจสอบให้เข้าใจ และวางแผนร่วมกัน เช่น ประเมินความเสี่ยง การควบคุม อธิบายวิธีการตรวจสอบ สรุปลักษณะด้วยกัน แจ้งผลการทดสอบอย่างต่อเนื่อง รวมถึงใช้ทักษะในการเป็นผู้ฟังที่ดี เป็นพื้นฐานในการทำงานเป็นทีมเดียวกัน (เอกชัย อาษาพิพัฒน์, 2559)

การตรวจสอบภายในมีส่วนผลักดันให้เกิดความสำเร็จ ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการกำกับดูแลที่ดี (Good Governance) และความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน (Transparency) ป้องกันการประพฤติมิชอบหรือการทุจริต และเป็นความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจนส่งผลให้การดำเนินงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์
2. ส่งเสริมให้เกิดการบันทึกบัญชีและรายงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ (Accountability and Responsibility) ทำให้องค์กรได้ข้อมูลหรือรายงานตามหน้าที่รับผิดชอบและเป็นพื้นฐานของหลักความโปร่งใส (Transparency) และสามารถตรวจสอบได้ (Auditability)
3. ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน (Efficiency and Effectiveness of Performance) ขององค์กร เนื่องจากการตรวจสอบภายในเป็นการประเมินวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลทุกด้านในการปฏิบัติงาน จึงเป็นข้อมูลที่สำคัญที่ช่วยปรับปรุงระบบงานให้สะดวก รัดกุม ลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน และให้เหมาะสมกับสถานการณ์ตลอดเวลา ช่วยลดเวลาและค่าใช้จ่าย เป็นสื่อกลางระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในการประสานและลดปัญหาความไม่เข้าใจในนโยบาย

4. เป็นมาตรการถ่วงดุลแห่งอำนาจ (Check and Balance) ส่งเสริมให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรขององค์กรเป็นไปอย่างเหมาะสมตามลำดับความสำคัญเพื่อให้ได้ผลงานที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

5. ให้สัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า (Warning Signals) ของการประหลาดมิชอบหรือการทุจริตในองค์กรลดโอกาสความร้ายแรงและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งเพื่อเพิ่มโอกาสของความสำเร็จของงาน (อรพินท์ รัตน์โชติพานิช, 2560)

3. การตรวจสอบภายในกับการเพิ่มมูลค่า

เดชา ศิริสุทธิเดชา (2564) กล่าวว่า การตรวจสอบภายในเป็นกิจการให้คำปรึกษาที่เป็นอิสระ และมีวัตถุประสงค์ซึ่งออกแบบมาเพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กร ช่วยให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์โดยนำวิธีการที่เป็นระบบและมีระเบียบวินัยมาใช้ประเมินและปรับปรุง ประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุม และการกำกับดูแล สามารถนิยามเกี่ยวกับการตรวจสอบภายในได้ดังต่อไปนี้

ความเสี่ยง เป็นสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น และเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร ความเสี่ยงสามารถวัดได้จากผลที่จะเกิดขึ้นและโอกาสที่จะเกิดขึ้น

การควบคุม เป็นการกระทำใด ๆ ก็ตามที่ฝ่ายจัดการ คณะกรรมการบริหารและบุคคลอื่นได้ทำลงไป เพื่อส่งเสริมการบริหารความเสี่ยง เพิ่มโอกาสในการบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้สำเร็จ ฝ่ายการจัดการมีหน้าที่วางแผนจัดองค์กร สั่งการและควบคุมให้การดำเนินการขององค์กรมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะให้เกิดหลักประกันอย่างสมเหตุสมผลว่า องค์กรจะได้รับความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้

กระบวนการกำกับดูแล หรือกระบวนการธรรมาภิบาล เป็นวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้โดยตัวแทนของกลุ่มผู้มีผลประโยชน์ขององค์กร (เช่น ผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ เป็นต้น) เพื่อคอยสอดส่องดูแลความเสี่ยง และกระบวนการควบคุมของฝ่ายจัดการ

และสำหรับการตรวจสอบภายในนั้น สามารถแบ่งประเภทของการตรวจสอบได้เป็น 6 ประเภทดังต่อไปนี้

1. การตรวจสอบทางการเงิน (Financial Auditing) เป็นการตรวจสอบความถูกต้อง และเชื่อถือได้ของข้อมูลและตัวเลขต่าง ๆ ทางการเงิน การบัญชี และรายงานทางการเงิน โดยครอบคลุมถึงการดูแลป้องกัน ทรัพย์สิน และประเมินความเพียงพอของระบบการควบคุมภายในของระบบงานต่าง ๆ ว่ามีเพียงพอที่จะมั่นใจได้ว่าข้อมูลที่บันทึกในบัญชี รายงาน ทะเบียน และเอกสารต่าง ๆ ถูกต้อง และสามารถสอบทานได้ หรือเพียงพอที่จะป้องกันการรั่วไหล สูญหายของทรัพย์สินต่าง ๆ ได้

2. การตรวจสอบการปฏิบัติงาน (Operational Auditing) เป็นการตรวจสอบเพื่อให้มั่นใจว่าการปฏิบัติงานหรือขั้นตอนการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ภายในกิจการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิผล จนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กิจการได้กำหนด ซึ่งวัดจากตัวชี้วัดที่เหมาะสม ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความเพียงพอ ความมีประสิทธิภาพของกิจกรรมการบริหาร ความเสี่ยงและการควบคุมภายในขององค์กร

3. การตรวจสอบการบริหาร (Management Auditing) เป็นการตรวจสอบการบริหารงานด้านต่าง ๆ ขององค์กร ว่ามีระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับการวางแผน การควบคุม การประเมินผลเกี่ยวกับการงบประมาณ การเงิน การพัสดุและทรัพย์สิน รวมทั้งการบริหารงานด้านต่าง ๆ ว่าเป็นไปอย่างเหมาะสม

และสอดคล้องกับการกิจขององค์กร รวมทั้งเป็นไปตามหลักการบริหารงานและหลักการกำกับดูแลที่ดี (Good Governance) ในเรื่องความเชื่อถือได้ ความรับผิดชอบ ความเป็นธรรม และความโปร่งใส

4. การตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด (Compliance Auditing) เป็นการตรวจสอบการปฏิบัติงานต่าง ๆ ขององค์กรว่าเป็นไปตามนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งที่เกี่ยวข้องที่กำหนดทั้งจากภายนอกและภายในองค์กร

การตรวจสอบประเภทนี้ อาจจะมีการตรวจสอบโดยเฉพาะ หรือถือเป็นส่วนหนึ่งของการตรวจสอบทางการเงิน หรือการตรวจสอบการปฏิบัติงาน

5. การตรวจสอบระบบงานสารสนเทศ (Information System Auditing) เป็นการพิสูจน์ความถูกต้องและเชื่อถือได้ของระบบงาน และข้อมูลที่ได้จากการประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์รวมทั้งระบบ การเข้าถึงข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข และการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล

การตรวจสอบประเภทนี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานตรวจสอบภายในเกือบทุกงานที่นำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นตรวจสอบทางการเงิน การตรวจสอบการปฏิบัติงาน หรือการตรวจสอบการบริหาร ผู้ตรวจสอบภายในจำเป็นต้องมีความรู้ในระบบงานสารสนเทศนี้ เพื่อให้สามารถดำเนินการตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ การตรวจสอบประเภทนี้อาจจ้างผู้ตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญทางคอมพิวเตอร์โดยตรงมาดำเนินการตรวจสอบเนื่องจากเป็นงานเทคนิคเฉพาะ

6. การตรวจสอบพิเศษ (Special Auditing) เป็นการตรวจสอบในกรณีที่ได้รับมอบหมายจากฝ่ายบริหาร หรือกรณีมีการทุจริต หรือการกระทำที่ส่อไปในทางทุจริต ผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำที่ส่อไปในทางทุจริตหรือประพฤติน่าสงสัยเกิดขึ้น ซึ่งผู้ตรวจสอบภายในจะดำเนินการตรวจสอบเพื่อค้นหาสาเหตุ ข้อเท็จจริง ผลเสียหาย หรือผู้รับผิดชอบ พร้อมทั้งเสนอแนะมาตรการป้องกัน

นอกจากนี้ ยังพบว่ามีรูปแบบการตรวจสอบภายในแบบบูรณาการ (Integrated Audit) ซึ่งอาศัยการใช้ระบบสารสนเทศที่มีบทบาทมากขึ้นในการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน ส่งผลให้ผู้ตรวจสอบภายในต้องศึกษาและพัฒนาวิธีการตรวจสอบเกี่ยวกับความเสี่ยงและการควบคุมที่ดีของระบบสารสนเทศ อย่างไรก็ตาม การตรวจสอบภายในในลักษณะดั้งเดิม คือ แยกการปฏิบัติงานตรวจสอบทั่วไป (Non-IT Audit) ออกจากการตรวจสอบภายในในระบบสารสนเทศ (IT Audit) โดยขาดความเข้าใจในความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อองค์กรได้

ดังนั้น การตรวจสอบโดยมีแนวคิดที่จะบูรณาการงานตรวจสอบภายในทั่วไปเข้ากับการตรวจสอบระบบสารสนเทศให้เป็นทีมตรวจสอบเดียวกัน หรือ “Integrated Audit” จึงเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากจะทำให้การกำหนดขอบเขตการตรวจสอบครบถ้วนและครอบคลุมความเสี่ยงมากยิ่งขึ้น สร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับการตรวจสอบ เนื่องจากลดความซ้ำซ้อนและลดระยะเวลา ส่งผลให้การตรวจสอบมีประสิทธิภาพมากขึ้น (เดชา ศิริสุทธิเดชา, 2564) อย่างไรก็ตามบริษัท สำนักงาน เอ.เอ็ม.ที. ออดิท จำกัด (2565) ได้อธิบายถึงคุณค่าในการตรวจสอบภายในและสิ่งที่ผลักดันให้เกิดผลต่าง ๆ ตามมาดังต่อไปนี้

1. การส่งสัญญาณเตือนล่วงหน้า หรือ Warning Signals สัญญาณเตือนที่ว่านั่นหมายถึงการตรวจสอบการทุจริตหรือความประพฤติน่าสงสัยในองค์กร เช่น การยกยอกทรัพย์สิน การรับสินบนหรือติดสินบน เป็นต้น ซึ่งการส่งสัญญาณเตือนนี้จะช่วยลดความเสี่ยงและโอกาสที่อาจเป็นเรื่องราวร้ายแรงอันมาจากการทุจริต อีกทั้งยังช่วยเพิ่มเปอร์เซ็นต์ของการทำงานสำเร็จอีกด้วย

2. การให้บริการรับตรวจสอบภายในช่วยส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในเชิงปฏิบัติขององค์กร หรือ Efficiency and Effectiveness of Performance เนื่องจากเครื่องมือในการตรวจสอบภายในเป็นระบบการคิดแบบประเมิน วิเคราะห์ จากนั้นจึงนำข้อมูลทุกอย่างที่ได้รับมาเปรียบเทียบ

กันในด้านต่าง ๆ อย่างครอบคลุม กระบวนการนี้จึงต้องกระทำโดยผู้ให้บริการรับตรวจสอบภายในที่มีความรู้ความชำนาญ จึงจะสามารถประเมินผลออกมาได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้องแม่นยำ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการเปรียบเทียบนี้ สามารถนำไปปรับปรุงการดำเนินการขององค์กรให้กระชับ ลดขั้นตอนการทำงานให้รวดเร็วขึ้น ลดภาระค่าใช้จ่าย สร้างความคุ้มค่าแก่ทรัพยากร สร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหารไปจนถึงผู้ปฏิบัติงาน อีกทั้งยังเป็นตัวช่วยให้ทุกคนเข้าใจนโยบายขององค์กรได้ดียิ่งขึ้น

3. ช่วยปรับปรุงระบบการบันทึกบัญชีและมีความรับผิดชอบในการรายงานตามหน้าที่ หรือ Accountability and Responsibility เป็นการทำให้องค์กรได้รับข้อมูลและรายงานตามหน้าที่ของแต่ละส่วนได้อย่างถูกต้อง มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้

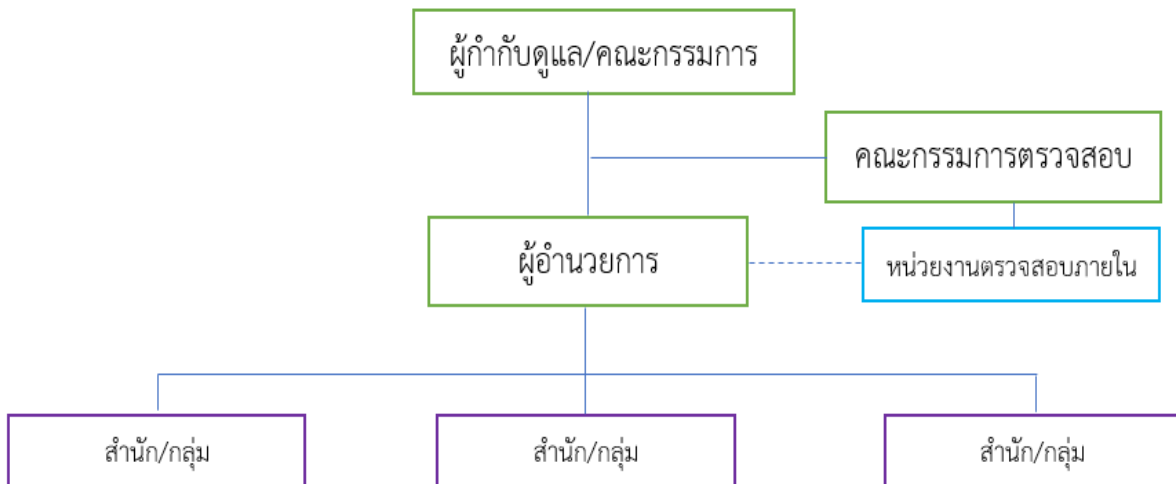
4. การตรวจสอบภายในเป็นการถ่วงดุลแห่งอำนาจ หรือ Check and Balance ที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรเพื่อนำมาใช้งานอย่างคุ้มค่า เป็นไปตามลำดับ และมีความเหมาะสมกับงาน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรอย่างสูงสุด

5. ช่วยส่งเสริมให้เกิดกระบวนการกำกับดูแลที่ดี หรือ Good Corporate Governance นอกจากนี้ยังมีส่วนในการสร้างความโปร่งใสในการดำเนินกิจกรรมภายในองค์กร ป้องกันการทุจริต และลดความเสี่ยงที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การดำเนินการล้มเหลว ผลของกิจกรรมไม่เป็นไปตามที่ตั้งเป้าไว้ เป็นต้น

การตรวจสอบภายในโดยผู้ตรวจสอบภายในมืออาชีพ จะช่วยลดข้อผิดพลาดต่าง ๆ รวมถึงได้รับการดำเนินการจากบริการรับตรวจสอบภายในที่มีคุณภาพ เชื่อถือได้ ส่งผลให้การสร้างเสริมคุณค่าแก่องค์กรเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้และยังลดความเสี่ยงต่าง ๆ จากการดำเนินกิจกรรมขององค์กรอีกด้วย

4. การตรวจสอบภายในของหน่วยงานองค์การมหาชน

ความตอนหนึ่งจากพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ.2561 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2561 โดยมาตรา 79 บัญญัติให้ หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการตรวจสอบภายใน การควบคุมภายใน และการบริหารจัดการความเสี่ยง โดยให้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด จึงกำหนดหลักเกณฑ์ว่าด้วย มาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2561 ให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติ (กระทรวงการคลัง, 2561) “องค์การมหาชน” จัดเป็นหน่วยงานของรัฐประเภทหนึ่ง ตามข้อ 1(4) ของหลักเกณฑ์นี้ จึงปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ซึ่งอาจดำเนินการในรูปแบบของการให้คำปรึกษาแนะนำ หรือการรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรหรืออื่น ๆ ที่เห็นสมควร เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การมหาชนสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ โดยหน่วยงานองค์การมหาชนจัดแบ่งโครงสร้างปรากฏดัง ภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงโครงสร้างองค์การมหาชน

ดัดแปลงจาก : กองตรวจสอบภาครัฐ กรมบัญชีกลาง, 2565

การกำหนดมาตรฐานการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้ผู้ตรวจสอบภายในใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงานตรวจสอบภายในให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เนื่องจากการตรวจสอบภายในนับว่าเป็นเครื่องมือหรือผู้ช่วยที่สำคัญของผู้บริหารหน่วยงานในการติดตามและประเมินการปฏิบัติงานของส่วนงานต่าง ๆ ภายในหน่วยงาน รวมทั้งการเสนอแนะแนวทางหรือมาตรการที่จะทำให้ผลการดำเนินงานสามารถบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งมาตรฐานการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐนั้น ได้กำหนดให้มีความสอดคล้องกับการปฏิบัติงานวิชาชีพการตรวจสอบภายในระดับสากล คือ มาตรฐานสากลการปฏิบัติงานวิชาชีพการตรวจสอบภายใน (International Standards for The Professional Practice of Internal Auditing) ที่กำหนดโดยสถาบันผู้ตรวจสอบภายในของสหรัฐอเมริกา (The Institute of Internal Auditor : IIA) อันจะทำให้การปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในของหน่วยงานของรัฐได้รับการยอมรับจากผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง (กระทรวงการคลัง, 2561)

โครงสร้างมาตรฐานการตรวจสอบภายใน ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ มาตรฐานด้านคุณสมบัติ และมาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน ดังนั้น เพื่อสะดวกต่อการทำความเข้าใจและนำไปใช้ตลอดจนการอ้างอิง และปรับปรุงแก้ไขต่อไป จึงกำหนดให้มีรหัสตัวเลขกำกับในแต่ละหัวข้อของมาตรฐาน พร้อมกับคำอธิบายถึงการนำมาตรฐานไปใช้ในงานบริการด้านให้ความเชื่อมั่นและงานบริการด้านให้คำปรึกษา ดังต่อไปนี้

1. มาตรฐานด้านคุณสมบัติ (Attribute Standards) เป็นมาตรฐานที่กล่าวถึงลักษณะ ของหน่วยงานและบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบภายใน โดยเริ่มตั้งแต่รหัสมาตรฐานที่ 1000 เป็นต้นไป ได้แก่ รหัส 1000: วัตถุประสงค์ อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ รหัส 1100: ความเป็นอิสระ และความเที่ยงธรรม รหัส 1200: ความเชี่ยวชาญและความระมัดระวังรอบคอบของผู้ประกอบวิชาชีพ และรหัส 1300: การประกัน และการปรับปรุงคุณภาพงาน

2. มาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน (Performance Standards) เป็นมาตรฐานที่กล่าวถึง ลักษณะของงานและกระบวนการปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบภายใน โดยเริ่มตั้งแต่รหัสมาตรฐานที่ 2000 เป็นต้นไป ได้แก่ รหัส 2000: การบริหารงานตรวจสอบภายใน รหัส 2100: ลักษณะของงานตรวจสอบภายใน รหัส 2200: การวางแผนการปฏิบัติงาน รหัส 2300: การปฏิบัติงาน รหัส 2400: การรายงานผลการตรวจสอบ รหัส 2500: การติดตามผล และรหัส 2600: การยอมรับสภาพความเสี่ยงของฝ่ายบริหาร

ทั้งนี้ การนำมาตราฐานไปใช้ในงานบริการด้านให้ความเชื่อมั่นและงานบริการด้านให้คำปรึกษา จะมีตัวอักษร A (Assurance Services) และ C (Consulting Services) ต่อท้ายเลขรหัสมาตรฐาน ดังต่อไปนี้

1. งานบริการด้านให้ความเชื่อมั่นจะแทนด้วยอักษร A ต่อท้ายจากเลขรหัสมาตรฐาน เช่น 1000.A1 เป็นการอธิบายถึงลักษณะงานบริการให้ความเชื่อมั่นแก่หน่วยงานของรัฐที่ต้องกำหนดไว้ในกฎบัตรและ 1130.A3 เป็นการอธิบายถึงการให้ความเชื่อมั่นต่องานที่เคยให้คำปรึกษามาก่อน เป็นต้น

2. งานบริการด้านให้คำปรึกษาจะแทนด้วยอักษร C ต่อท้ายจากเลขรหัสมาตรฐาน เช่น 1000.C1 เป็นการอธิบายถึงลักษณะงานบริการให้คำปรึกษาที่ต้องกำหนดไว้ในกฎบัตรและ 1220.C1 เป็นการอธิบายถึงการปฏิบัติงานบริการให้คำปรึกษาด้วยความระมัดระวังอย่างรอบคอบ เป็นต้น

กระบวนการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในขององค์การมหาชน เป็นไปตามค่านิยมของ การตรวจสอบภายใน กรมบัญชีกลางจึงได้กำหนดประเภทของงานตรวจสอบภายใน (กรมบัญชีกลาง, 2563) ดังต่อไปนี้

1. งานบริการให้ความเชื่อมั่น (Assurance Services) หมายถึง การตรวจสอบหลักฐานต่าง ๆ อย่างเที่ยงธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งการประเมินผลอย่างอิสระในกระบวนการกำกับดูแล การบริหารความเสี่ยงและการควบคุมขององค์การมหาชน เช่น

1.1 การตรวจสอบการเงิน (Financial Audit) หมายถึง การตรวจสอบความถูกต้องความครบถ้วน และความเชื่อถือได้ของข้อมูลการเงิน และรายงานการเงิน การตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี นโยบาย การบัญชี กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ ประกาศที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการประเมินความเสี่ยง ระบบการควบคุมภายใน และความเป็นไปได้ที่จะเกิดข้อผิดพลาด และการทุจริต ด้านการเงินการบัญชี

1.2 การตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Audit) หมายถึง การตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ ประกาศ มติคณะรัฐมนตรี รวมถึงมาตรฐานแนวปฏิบัติและนโยบาย ที่กำหนดไว้

1.3 การตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Audit) หมายถึง การตรวจสอบความประหยัด ความมีประสิทธิภาพ และความคุ้มค่าของกิจกรรมที่ตรวจสอบ

1.4 การตรวจสอบอื่น ๆ หมายถึง การตรวจสอบอื่นนอกเหนือจากข้อ 1.1-1.3 เช่น การตรวจสอบความมั่นคงปลอดภัยของเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการประเมินความเสี่ยงและการควบคุมภายในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการตรวจสอบพิเศษ (การตรวจสอบตามที่ได้รับมอบหมายเป็นกรณีพิเศษ) เป็นต้น

2. งานบริการให้คำปรึกษา (Consulting Services) หมายถึง การบริการให้คำปรึกษา แนะนำและบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งลักษณะงานและขอบเขตของงานจะเป็นไปตามข้อตกลงที่ทำขึ้นร่วมกับผู้รับบริการ โดยมีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับองค์การมหาชน และปรับปรุงกระบวนการการกำกับดูแล การบริหารความเสี่ยง และการควบคุมขององค์การมหาชนให้ดีขึ้น เช่น การให้คำปรึกษาแนะนำในเรื่อง ความคล่องตัวในการดำเนินงาน การออกแบบระบบงาน วิธีการต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน และการฝึกอบรม เป็นต้น

5. การเพิ่มมูลค่าสำหรับหน่วยงานองค์การมหาชน

อรพินท์ รัตนโชติพานิช (2560) กล่าวว่า การปฏิบัติงานตรวจสอบภายในเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการด้านการตรวจสอบภายในได้อย่างรวดเร็ว โดยอาจพิจารณาตามกระบวนการดำเนินงานตรวจสอบภายในนับตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมการ อันได้แก่ การสำรวจ รวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นการวางแผน และขั้นตอนการดำเนินงานตรวจสอบ (Audit Finding) รวมทั้งขั้นตอนเมื่อตรวจสอบแล้วเสร็จโดยการรายงานติดตามผล ซึ่งมีแนวทางในการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

1. การตรวจสอบในสิ่งที่ผู้รับบริการต้องการ จากการสอบถามความต้องการของฝ่ายบริหารและหน่วยรับตรวจที่จะให้การตรวจสอบภายในให้บริการตรวจสอบในเรื่อง ประเด็น หรือวัตถุประสงค์ใด ซึ่งสามารถดำเนินการได้ก่อนการวางแผนการตรวจสอบ เพื่อให้รายงานผลและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อความต้องการที่แท้จริงของผู้รับบริการ โดยแนวทางดังกล่าวยังสอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วมตามแนวทางการบริหารจัดการที่ดี การพัฒนาบทบาทการตรวจสอบภายในภาครัฐสมัยใหม่

2. การกำหนดวัตถุประสงค์ของงานตรวจสอบภายในที่ชัดเจน เพื่อให้มีแนวทางการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในที่เหมาะสม เพียงพอ รวมทั้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบวัตถุประสงค์ อันก่อให้เกิดความเข้าใจ และการเข้าถึงข้อมูลของผู้ตรวจสอบภายในได้อย่างรวดเร็ว

3. การตรวจสอบในสิ่งที่จะเป็นปัญหา อุปสรรค หรือคาดว่าอาจจะเกิดปัญหาอุปสรรคต่อผลสำเร็จของการปฏิบัติงาน หรือการพิจารณาถึงความเสี่ยงที่อาจมีผลให้การปฏิบัติงาน ไม่สำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ในมุมมองของงานตรวจสอบภายในที่ต้องวิเคราะห์ถึงความเสี่ยงหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้การดำเนินงานในแต่ละหน่วยงานหรือกิจกรรมไม่ประสบผลสำเร็จ เพื่อให้สามารถวางแผนการตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการป้องกันที่ตรงประเด็น ทันต่อเวลา และช่วยลดทรัพยากรทางการตรวจสอบ รวมทั้งตอบสนองต่อผู้บริหารได้อย่างรวดเร็ว

4. การตรวจสอบให้เป็นไปตามมาตรฐาน เนื่องจากมาตรฐานเป็นหลักการสากลที่ควรต้องปฏิบัติ และเป็นที่ยอมรับ การดำเนินตามหลักการสากลที่ถือปฏิบัติอยู่โดยทั่วไปช่วยให้การปฏิบัติงานมีขั้นตอน เป็นระบบมีความเหมาะสม และตรงตามความต้องการของผู้บริหารในระดับหนึ่ง

5. การใช้วิธีการตรวจสอบการดำเนินงาน ซึ่งเป็นการตรวจสอบถึงผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานว่าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพและคุ้มค่าหรือไม่ จากการพิจารณาผลผลิตและผลลัพธ์ของงาน โครงการ หรือกิจกรรมตามภาระความรับผิดชอบขององค์กร ซึ่งจะเป็นการดำเนินงานตรวจสอบที่ตอบสนองความต้องการของฝ่ายบริหารได้อย่างมีคุณภาพ แทนการตรวจสอบด้านการเงินหรือการปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบที่จะให้ข้อเสนอแนะเพียงประเด็นเล็กน้อย ๆ ในด้านเดียว และอาจไม่มีผลกระทบต่อปรับปรุงการดำเนินงานตามภารกิจหลัก และภาพโดยรวมขององค์กรอย่างแท้จริง

6. การรายงานผลการตรวจสอบ ซึ่งถือเป็นผลผลิต (Output) ของการปฏิบัติงานตรวจสอบ ซึ่งหากตรวจสอบแล้วพบว่า มีปัญหาหรือข้อขัดข้องที่สำคัญอันส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือเป้าหมายขององค์กรแล้ว ผู้ตรวจสอบภายในสามารถรายงานผลการตรวจสอบในขั้นต้นในทันที โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงรายงานที่ต้องเป็นไปตามรูปแบบ เพียงแต่รายงานอาจกล่าวถึงประเด็นสำคัญของสิ่งที่ตรวจพบสาเหตุผลกระทบ และแนวทางการแก้ไขในขั้นต้น นอกจากนี้ในการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ จะต้องศึกษาว่าฝ่ายบริหารให้ความสนใจรายงานในรูปแบบใด เพื่อให้รายงานผลเป็นที่น่าสนใจ หรือตรงตามความต้องการ เช่น สรุปเฉพาะข้อตรวจพบและข้อเสนอแนะ หรือต้องการการวิเคราะห์เปรียบเทียบ หรือการนำเสนอภายในหน้ากระดาษเดียว ดังนั้น ประโยชน์ที่องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้รับจากการตอบสนองงานตรวจสอบภายในได้อย่างรวดเร็ว ได้แก่ (1) ทำให้เห็นผลสัมฤทธิ์ของงานได้โดยเร็ว ทันกาล (2) สร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้รับบริการทั้งภายในและภายนอก อันก่อให้เกิดผลตอบแทนสูงสุดแก่องค์กร (3) ช่วยลดความสูญเสียหรือความเสียหายที่เกิดจากความล่าช้า และ (4) เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่องค์กร

6. การตรวจสอบภายในกับการเพิ่มมูลค่าให้สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

ด้วยข้อบังคับคณะกรรมการสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ว่าด้วยคณะกรรมการตรวจสอบและการตรวจสอบภายใน พ.ศ. 2565 ปรับปรุงเพื่อให้การตรวจสอบภายในของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและสอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีในการประชุม เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2560 และหลักเกณฑ์กระทรวงการคลัง ว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2561 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้ “การตรวจสอบภายใน” หมายความว่า กิจการการให้ความเชื่อมั่นและการให้คำปรึกษาอย่างเที่ยงธรรมและเป็นอิสระ ซึ่งจัดให้มีขึ้นเพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการปฏิบัติงานของสำนักงานให้ดีขึ้น และจะช่วยให้สำนักงานบรรลุวัตถุประสงค์ไว้ด้วยการประเมินและปรับปรุงประสิทธิผลของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุม และกำกับดูแลอย่างเป็นระบบ และ “หน่วยงานตรวจสอบภายใน” หมายความว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบงานตรวจสอบภายในของสำนักงาน และนายสำคัญที่กำหนดไว้ในหมวด 3 การตรวจสอบภายใน ได้แก่ ข้อ 20 ให้สำนักงานมีหน่วยงานตรวจสอบภายใน และมีผู้ตรวจสอบภายในโดยเฉพาะรับผิดชอบขึ้นตรงต่อคณะกรรมการตรวจสอบและคณะกรรมการ ข้อ 23 ให้ผู้ตรวจสอบภายในดำรงไว้ซึ่งความเป็นอิสระและไม่มีความขัดแย้งทางผลประโยชน์ในกิจกรรมที่ตรวจสอบและปราศจากการแทรกแซงในการปฏิบัติงาน และการเสนอความเห็นในการตรวจสอบของฝ่ายบริหารหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใด รวมทั้งต้องไม่ตรวจสอบงานที่ตนเคยทำหน้าที่บริหารหรือปฏิบัติงานภายในระยะเวลาหนึ่งปีก่อนการตรวจสอบ ข้อ 24 ให้ผู้ตรวจสอบภายในมีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูล บุคคล เอกสารหลักฐานและทรัพย์สินต่าง ๆ ในความรับผิดชอบของหน่วยรับตรวจ เพื่อรับทราบข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน และหมวด 4 หน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงานตรวจสอบภายใน ได้แก่ ข้อ 25 (1) กำหนดเป้าหมาย ทิศทาง ภารกิจงานตรวจสอบภายในเพื่อสนับสนุนการบริหารงานและการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสำนักงาน (2) จัดทำกฎบัตรการตรวจสอบภายในไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและเสนอผู้อำนวยการก่อนเสนอคณะกรรมการตรวจสอบ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและเผยแพร่หน่วยรับตรวจทราบ (3) จัดให้มีการประกันและปรับปรุงคุณภาพงานตรวจสอบภายในทั้งภายในและภายนอก ตามรูปแบบและวิธีการที่กรมบัญชีกลางกำหนด (4) จัดทำและเสนอแผนการตรวจสอบ และข้อ 27 ผู้ตรวจสอบภายในปฏิบัติตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลัง ว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์การตรวจภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ และตามจรรยาบรรณการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ (สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน), 2565)

การดำเนินการตรวจสอบภายในที่ดี อาจจำเป็นต้องทำให้การตรวจสอบภายในนั้นเกิดการขยายตัวและมีความเข้มแข็งตามภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน และวิกฤตการณ์ทางการเงินที่ปรากฏอยู่ทั่วโลกขึ้นอยู่กับชาติใหญ่ล่าสุด อีกทั้งการศึกษาาระหว่างประเทศเกี่ยวกับบทบาทของรัฐในการตรวจสอบภายใน และบทบาทขององค์การ การตรวจจับความเสี่ยง ดังนั้น การดำเนินการตรวจสอบภายในที่ดีต้องเน้นโอกาสที่มีคุณค่าการตรวจสอบภายในและโอกาสในการปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงกระบวนการที่นำไปสู่การใช้สถานะที่ถูกต้องและสร้างสรรค์ (Lupu et al., 2013) รวมทั้งอาศัยการสร้างบทบาทหน้าที่ของการตรวจสอบภายในในการบริหารความเสี่ยงในองค์กร ให้เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบภายในในส่วนของกิจกรรมการบริหารความเสี่ยงในสถานประกอบการ ได้แก่ กระบวนการตรวจสอบภายในความรับผิดชอบของการตรวจสอบภายในเป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของการใช้วิธีการบริหารความเสี่ยง ในขณะที่การจัดตั้งกระบวนการในการบริหารความเสี่ยงและการตัดสินใจเกี่ยวกับการขจัดข้อเสียและการปรับปรุง

กระบวนการความเสี่ยง การจัดการเป็นความรับผิดชอบสำหรับผู้บริหาร (Angelova & Koleva, 2015) การควบคุมภายในและการบริหารงานจึงถือเป็นกุญแจสำคัญในการดำเนินการและพัฒนาความรับผิดชอบในการบริหารจัดการในภาครัฐ ซึ่งกำหนดกรอบการควบคุมในภาคนี้ และสร้างหลักเกณฑ์ในการประเมินความเสี่ยงพอของระบบการควบคุมภายในและการบริหารงานของภาครัฐ (Dascălu & Nasta, 2015) การตรวจสอบภายในภายในหน่วยงานต่าง ๆ ถูกพัฒนาและทดสอบแบบจำลองเพื่อตรวจสอบบทบาทของผู้บริหารระดับสูงและผู้ตรวจสอบภายในในการอำนวยความสะดวก ในการเรียนรู้จากการตรวจสอบภายในและผลักดันให้เกิดการปรับปรุงประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาทักษะด้านทรัพยากรและพฤติกรรม ช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากการตรวจสอบและช่วยหน่วยงานที่ได้รับการตรวจสอบ เพื่อปรับปรุงจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในองค์กร (Ma'ayan & CarmeliInternal, 2016)

7. สรุป

การตรวจสอบภายใน มีกระบวนการดำเนินงานภายใต้บทบาทของผู้ตรวจสอบภายใน (Roles of Internal Auditor) ของหน่วยงานตรวจสอบภายใน สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐประเภทหนึ่ง ต้องถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ ฉะนั้น ผู้ตรวจสอบภายในหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบภายใน จึงควรมีความรู้มีความสามารถ มีทักษะของผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพการตรวจสอบภายใน รวมทั้งต้องปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานการตรวจสอบที่ยอมรับโดยทั่วไป และพัฒนาทักษะความรู้ความเชี่ยวชาญที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง และพัฒนางานตรวจสอบภายในให้ทันสมัย ตรวจสอบตามผลการประเมินความเสี่ยง ตรวจสอบแบบมีส่วนร่วม ตรวจสอบในเชิงรุกแบบก้าวหน้า ตรวจสอบความชัดเจนของเป้าหมาย บูรณาการความรู้ตรวจสอบภายใน และดำเนินการตรวจสอบภายในที่ดี รวมถึงการจัดทำกฎบัตรการตรวจสอบภายในไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและเผยแพร่หน่วยรับตรวจทราบ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจตรงกันและการยอมรับระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน และแสดงให้เห็นถึงวัตถุประสงค์และพันธกิจของหน่วยงานตรวจสอบภายในของสำนักงาน ที่จะเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงประสิทธิภาพ เพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้มีระบบการควบคุมภายในที่ดีภายใต้ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม อีกทั้งจรรยาบรรณการตรวจสอบภายในเป็นการยกฐานะและศักดิ์ศรีของวิชาชีพตรวจสอบภายในให้ได้รับการยกย่องและยอมรับจากบุคคลทั่วไป โดยความประพฤติที่ดีงามที่ผู้ตรวจสอบภายในต้องพึงปฏิบัติตนในอันที่จะนำมาซึ่งความเชื่อมั่นและให้คำปรึกษาอย่างเที่ยงธรรม เป็นอิสระและเปี่ยมด้วยคุณภาพตามมาตรฐานการตรวจสอบภายใน (หน่วยงานตรวจสอบภายใน สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน), 2564) แสดงให้เห็นว่าการตรวจสอบภายในจะสามารถเพิ่มมูลค่าให้สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ได้อย่างแน่นอน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการคลัง. (2561). **หลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2561**. [ออนไลน์] ค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.cgd.go.th>
- กรมบัญชีกลาง. (2563). **การกำหนดประเภทของงานตรวจสอบภายใน**. [ออนไลน์] ค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.cgd.go.th>
- ฝ่ายตรวจสอบภายใน สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน. (2565). **วิวัฒนาการ หลักการ และประโยชน์ของการตรวจสอบภายใน**. [ออนไลน์] ค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2565 จาก <https://ia.erc.or.th/index.php/publishdoc/publishdoc-etc/87-2017-07-29-14-22-15>
- สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน). (2564). **กฎบัตรการตรวจสอบภายใน**. [ออนไลน์] ค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2565 <https://www.wisdomking.or.th/th>
- สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน). (2565). **ข้อบังคับคณะกรรมการสำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่าด้วยคณะกรรมการตรวจสอบและการตรวจสอบภายใน พ.ศ. 2565**. [ออนไลน์] ค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.wisdomking.or.th/th>
- สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน). (2565). **รายงานทางการเงิน รอบปีบัญชี 2564**. [ออนไลน์] ค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.wisdomking.or.th/th>
- บริษัท สำนักงาน เอ.เอ็ม.ที. ออดิท จำกัด (2565). **คุณค่าของงานตรวจสอบภายใน**. [ออนไลน์] ค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2565 จาก https://www.amtaudit.com/view_news.php?id=33
- เดชา ศิริสุทธิเดชา. (2564). **Operation Audit And Compliance Audit For Value Adding**. กรุงเทพฯ: สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- วิชญะ น้อยมาลา. (2564, เมษายน). ทักษะจำเป็นของการทำงานในศตวรรษที่ 21. **วารสารวิชาการรัตนบุศย์**, 3(1), 45-57.
- วรารคนางค์ สุกุลวงศ์ ลี หยาน และ ธนสาร วาสน์ธี. (2563). การเปลี่ยนแปลงของการตรวจสอบภายในยุค 4.0. **วารสารสภาวิชาชีพบัญชี**, 2(6), 77-91.
- อรพินทร์ รัตนโชติพานิช. (2560). **การพัฒนาบทบาทการตรวจสอบภายในภาครัฐสมัยใหม่**. [ออนไลน์] ค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.doa.go.th/share/docs/audit/audit1.pdf>.
- เอกชัย อาชาพิพัฒน์. (2559). **บทบาทหน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายในยุคใหม่**. [ออนไลน์] ค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.spu.ac.th/uploads/contents/20161124150928.pdf>.
- Angelova, B. & Koleva, B. (2015). The Role of Internal Audit in Risk Management System of the Companies. **Economic Development/Ekonomiski Razvoj**, 17(3), 1-10.
- Dascălu, E. D. & Nasta, L. (2015). Managerial Accountability – A Key Factor in the Implementation of Internal Control Systems. **Ovidius University Annals, Series Economic Sciences**, 15(2), 229-235.